

של מלך פלוני היא, בנתינת כל הסימנים האלו — לא אמר כלום.

ולא עוד, אלא אפילו אם שמו של אותו אדם כתוב עליה — לא אמר כלום, ואין נותנין לו אותה, לפי שאין הסימן מהווה הוכחה לבעלות על מטבע.

משום דאמר [שאנו אומרים], דלמא אפוקי אפקא [אולי הוציאה אדם זה שנותן עתה סימן, וקנה תמורתה דבר מה, ונתנה לאחר], ומאיניש אחרינא נפל המטבע (156).

מתניתין:

מצא אחר [מאחורין] הגפה [גדר העשויה

כה-ב בעי רב אשי: אם היו המעות מונחות כאבני בית קולים [מרקוליס, שהוא סוג של עבודה זרה, ולהלן יתבאר כיצד מונחות אבנים אלו] — מהו?

תא שמע מברייתא מפורשת, דתניא: מצא מעות מפוררות — הרי אלו שלו. כאבני בית קולים — חייב להכריז.

ואלו הן אבני בית קולים: אבן אחת מונחת מכאן, מצד אחד, ואחת — מכאן, ואבן אחת — מונחת על גביהן.

תנו רבנן: המוצא סלע בשוק, ומצאו [פגש בו, במוצא] חבירו, ואמר לו: שלי היא המטבע! ונתן בה סימנים כגון אלו: חדשה היא, נירונית היא [נירון קיסר כתוב עליה],

שאינ לנו להוציא דבר מחזקת בעליו, אלא בדבר העומד לימכר, כחבית רשומה לאחר שנפתחו האוצרות.

והרמב"ן ועוד ראשונים כתבו, שזה פשוט שלא אמרינן שלא איכד אדם זה שלפנינו כלום, אלא רק אחר שקיבל את המטבע ממנו, דאם כן, מניין ידע זה שהאחר איכדו? אלא חיישינן שהיו לו כמה מטבעות ששמו היה עליהם, והוציא אחת ואבדה מחבירו, ואף הוא איכד אחת, ולכן, כיון שאין אנו יודעין של מי מטבע זו, הרי היא כדבר שאין בו סימן. וכתב הנמו"י, דלפי זה, אם נתן האובד סימן שהיתה המטבע סדוקה, מחזירין לו. אמנם לפי הביאור הראשון שהבאנו, אף באופן כזה אין מחזירין לו.

וברמ"א הביא בשם י"א, דנסדק הוי סימן במטבע. וכ' בדברות משה, שבא הרמ"א לחלוק על המחבר, שהביא את לשון הטור והרמב"ם בטעם הדבר: "מפני שחזקתו להוצאה", ולפי"ז, אף נסדק אינו סימן.

[פט"ז מהל' גזילה ואבידה]: "היו עשויים כשיר או כשורה או כחצובה או כסולם, הרי זה ספק — ולא יטול". אמנם הרא"ש כתב לענין הלכתא: "אזלינן לחומרא, דאיסורא הוא — ומכריז".

והרי"ף השמיט בעיות אלו, וכן האי דאבני בית קולים דלהלן. ועיין ברשב"א שתמה עליו. ובמגיד משנה כתב, שהשמיט הלכות אלו לפי שהם דברים שאינם מצויין. אמנם במאירי כתב דכל בעיות אלו הם דווקא אליבא דרבי חנינא. אבל למאי דפסקינן כרבי יוחנן, הרי כל אלו הוי סימן. ולפי זה מיושבת השמטת הרי"ף.

156. הקשו הראשונים, אם כן לעולם לא נחזיר אבידה בסימנים, שהרי יש לחשוש שמכרה בעליה, או נתנה לאחר במתנה!

וכתבו הריטב"א ועוד ראשונים, דדווקא במעות, שלהוצאה ניתנו, חיישינן שהוציאן, ונפלו מאדם אחר. אבל למכירה — לא חיישינן,

משום דאמרינן: הני גוזלות — מסתבר שאינש אצנעיהו [אדם החביאם], שהרי נמצאו במקום מוצנע קצת, והיו מקושרין בכנפיהם. ואי שקיל להו המוצא — לית להו למרייהו סימנא בגווייהו (159) [אין לבעליהם סימן בהן, שיוכל לתתו כדי לקבלם]!

הלכך לשבקינהו, עד דאתי מרייהו — ושקיל להו [לכן יניחם במקומם, עד שיבוא בעליהם ויטלם].

ותמהינן: ואמאי לא יטלם המוצא ויכריז עליהם? ליהוי הקשר שהגוזלות קשורים בו — סימנא! (160)

אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: במשנתנו מדובר בגוזלות שמקושרין בכנפיהן, דכולי עלמא הכי מקטרי להו [שכולם קושרים כך, ולכן אין זה סימן].

מעץ או מקנים] או אחר הגדר (157) [של אבנים] גוזלות מקושרים, או שמצאם בשבילין שבשדות (158) — הרי זה לא יגע בהן. והטעם יתבאר בגמרא.

מצא כלי באשפה, אם היה כולו מכוסה באשפה — לא יגע בו, אף אם יש בו סימן. משום שאין זו אבידה שמוזהר עליה ב"לא תוכל להתעלם", שהרי הטמינה בעליה מדעתו, ומשמרת היא.

אבל אם מצא את הכלי מגולה באשפה — נוטל ומכריז, שהרי אבידה היא זו.

גמרא:

מאי טעמא שאם מצא גוזלות מקושרים — הרי זה לא יגע בהם?

אם הוא רחוק יותר מחמשים אמה, דהכי הוא דינא בשדות וכרמים, שמדין הגוזלות יותר מנ' אמה. אבל בגפה וגדר, אפילו באינם מקושרין, ראוי לתלות בהנוח, ולא בשובך שחוץ לחמשים אמה. לכן הסמיך התנא גוזלות מקושרין לגפה וגדר, לומר שאף באופן כזה צריך שיהיו הגוזלות מקושרין דווקא, לפי שמשנתנו מדברת בשיש שובך בתוך חמשים אמה [כפי שהוכיח הש"ך בסימן ר"ס סקכ"ה], ולכן לעולם תולין בשובך, אם לא שמקושרין הן. עיי"ש. וע"ע באחרונים מה שכתבו בענין זה.

159. מכאן הוכיחו הראשונים והאחרונים, שרק בדבר שאין בו סימן סבירא ליה להגמרא שלא יטול. אבל בדבר שיש בו סימן — נוטל ומכריז.

160. דעת תוס' [כן מוכח מדבריהם בד"ה אחר הגפה] ועוד ראשונים, שבדבר שיש בו סימן, אם

157. כתבו התוס', דהיינו מקום שמשתמר קצת. דבמקום שאין משתמר כלל ודאי נתייאשו הבעלים, והרי הם שלו. ובמקום שמשתמר לגמרי, אף אם יש באבידה סימן — לא יגע בה. וכתב הדרושה, שבמשתמר לגמרי, אף בספק הינוח — לא יטול. אבל יש שנחלקו עליו בזה, וכתבו שרק בודאי הינוח לא יטול [עיי'ן בש"ך סימן ר"ס].

158. צריך ביאור, מה טעם הפסיק התנא בגוזלות בין מה ששנה "מצא אחר הגפה וכו'" לבין "או בשבילין שבשדות", היה לו לשנות "מצא אחר הגפה או אחר הגדר או בשבילין שבשדות גוזלות וכו'!"

וביאר התפארת ישראל [במשניות], שאילו נקט גוזלות לבסוף, הוה אמינא שדווקא בשבילין צריך שיהו הגוזלות מקושרין, לפי שאם אינם מקושרין — אפשר לתלות שבאו משובך, אף

ומקשינן: ולהוי [ויהיה] המקום שנמצאה בו האבידה סימן? (161)

אמר רב עוקבא בר חמא: במשנתנו מדובר בגוזלות שאף שקשורים הם זה לזה, מודרין הם ממקום למקום. ולכן אין בעליהם יכול לתת סימן באיזה מקום הניחם, שהרי יתכן שהגוזלות דידו משם למקום אחר.

ותמהינן: אי מדובר במודרין, אם כן, הרי יתכן שלא הניחם שם אדם כלל, אלא

ומבארת הגמרא: על כל פנים, יש כאן ספק: מצד אחד איכא למימר שמעלמא אתו, ומצד שני איכא למימר שאינש אצנעינהו במקום זה. ואם כן, הוה ליה ספק הינוח [כלומר, הרי זה מוטל בספק, אם הונחו שם הגוזלות מדעת – או לא] (162).

מונח במקום שאינו משתמר לגמרי, נוטל ומכריז אף אם ודאי הונח שם מדעת. והטעם, משום דחיישינן שלפי שעה הניחום שם, ושכחום, וניחא להו שיטול זה ויכריז, משום דחיישי הבעלים, שמא עד שיבואו לקחתם, יטלם אדם שלא יכריז [עיי' ברא"ש ובנמו"י].

אבל הר"ן פליג, וסבירא ליה שבודאי הינוח לא יטול אף אם יש בו סימן, לפי שאין זו אבידה שמוזרה עליה [ולא תולין בשכחה, לומר ששכחה בעליה]. ולכן אינו רשאי ליטלה ממקום המשתמר ואינו משתמר, שהניחיה שם הבעלים לדעתם, ולהניחה במקום אחר שמשתמר ואינו משתמר, דהיינו רשות המוצא. ואף שיכריז, שמא לא ישמעו בכך הבעלים. ואף אם ישמעו, שמא לא ידעו לתת בה סימן. ועיין מה שהקשה על שיטה זו בחי' רבי מאיר שמחה.

במקום המשתמר קצת – לא יטול ויכריז, משום דלא חיישינן ששכחום הבעלים. ולדידהו, הספק כאן הוא אם היתה הנחה או נפילה. וע"ז הקשה, אם כן, למה יטול ויכריז מחמת סימן מקום, הרי ממ"נ לא היה צריך ליטול, דאם הנחה היתה, אין זו אבידה שמוזרה עליה להכריז. ואי בדרך נפילה, הרי אין מקום סימן! אלא ודאי שהספק הוא שמא הניח ושכח, ולכן שפיר מקשה הגמרא שיטול ויכריז, שהרי אם שכח, זו היא אבידה שמוזרה עליה, ויהא מקום סימן.

מונח במקום שאינו משתמר לגמרי, נוטל ומכריז אף אם ודאי הונח שם מדעת. והטעם, משום דחיישינן שלפי שעה הניחום שם, ושכחום, וניחא להו שיטול זה ויכריז, משום דחיישי הבעלים, שמא עד שיבואו לקחתם, יטלם אדם שלא יכריז [עיי' ברא"ש ובנמו"י].

אבל הר"ן פליג, וסבירא ליה שבודאי הינוח לא יטול אף אם יש בו סימן, לפי שאין זו אבידה שמוזרה עליה [ולא תולין בשכחה, לומר ששכחה בעליה]. ולכן אינו רשאי ליטלה ממקום המשתמר ואינו משתמר, שהניחיה שם הבעלים לדעתם, ולהניחה במקום אחר שמשתמר ואינו משתמר, דהיינו רשות המוצא. ואף שיכריז, שמא לא ישמעו בכך הבעלים. ואף אם ישמעו, שמא לא ידעו לתת בה סימן. ועיין מה שהקשה על שיטה זו בחי' רבי מאיר שמחה.

161. כתב הנמו"י: "צ"ל דהשתא קסלקא דעתך דודאי הינוח הוה. דאי ספק הינוח, דאיכא למיחש לנפילה, אי אפשר. דאם כן,, היכי מקשי וניהוי מקום סימן, אי חיישינן לנפילה?"

ותמהו האחרונים, מה הוכחה היא זו? הרי סוף סוף ספק הוא, ויתכן שהינוח הוה, ולכן שואלת הגמרא שיהא מקום סימן!

וכ' בחידושי רבי מאיר שמחה, שנתכוין הנמו"י להוציא מדעת הסוברים שבודאי הינוח

עוד תירצו באחרונים, דסבירא ליה להנמו"י כרש"י, שפירש גבי מכריז מקום, שהמוצא מכריז מקום, והאובד אומר איזה חפץ היה זה. וסבירא ליה להנמו"י שרק באופן כזה הוי סימן, אבל כשמכריז המוצא את שם האבידה, והאובד אומר את מקומה – לא הוי סימן. ואם כן,, מה יועיל כאן שיכריז המוצא את מקום האבידה, והאובד יאמר את שמה, הרי עדיין יש להסתפק שמא בדרך נפילה היה, ונתייאש כבר! [מה שאין כן אם האובד היה אומר את המקום, על כרחך שהניחם שם מדעת. כי אחרת, מנא ידע את מקומה?] אלא על כרחך שמדובר בודאי הינוח [דברי חיים].

162. כתב הסמ"ע דמיירי הכא שאין שובך בתוך

אין בו סימן.

ואם עבר ונטל את הדבר ממקומו — לא יחזיר⁽¹⁶³⁾ לשום אדם⁽¹⁶⁴⁾, שהרי אין בו

והרי אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: כל דבר שהוא בספק הינוח, לכתחילה — לא יטול אותו ממקומו, שמא הניחו שם אדם מדעת, ואם יטלנו — יפסידנו לבעליו, שהרי

חמשים אמה, ואין תלות בו כלל, והספק הוא רק אם הונחו בכוונה, או שבאו בדרך נפילה. וכן כתב התו"ט, שאם יש שובך קרוב, הרי הגזולות של בעל השובך. ולפי זה מה שמקשה הגמרא "אי במדדין מעלמא אתו", הכוונה, דאם כן, אין תלות בהינוח. דסבירא ליה למקשן, שאין תלות בהינוח אלא אם היו קשורין באופן שאינם יכולים לזוז ממקומם. ומה שתירצה הגמרא "איכא למימר וכו'", הכוונה שאפ"ה אפשר לתלות בהינוח, כיון שאין דרך לקשור — אלא כשמיניחן.

אבל הרמב"ם כתב: "ואם עבר ונטלו אסור לו להחזירו לשם. ואם היה דבר שאין בו סימן, זכה בו, ואינו חייב להחזירו".

ותמה עליו הרב המגיד, למה זכה באבידה, הרי באיסורא אתיא לידיה, שהרי הגביהה קודם יאוש! ואף שהדבר בספק, בכהאי גוונא ספיקא לחומרא, כדמוכח בסוגיא דיאוש שלא מדעת!

וכתב בכס"מ, דסבירא ליה להרמב"ם דהאי דאמרינן בישל"מ דלא הוי יאוש, היינו שאסור לו ליטלם. אבל אם עבר ונטלם — הרי אלו שלו. שהרי אינו יודע למי להחזירם, ולהחזירם למקום שנטל משם אינו רשאי, ממילא זכה בהם. שאין לנו לומר "יהא מונח עד שיבא אליהו" — אלא היכא דאיתמר הכי בהדיא!

ובש"ך כתב, דהאי דקיימא לן דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, היינו שאם נתברר למי שייכת האבידה — צריך להחזירה לו. אבל כל זמן שלא נתברר, יכול המוצא לעשות בה מה שירצה.

והנתיבות כתב, שדינו של הרמב"ם הוא רק בגזולות המדדין, דסבירא ליה שכיון שהם יכולים לדדות ממקומם למקום שאינו משתמר

וכן פירש הט"ז, שספק הגמרא הוא אם אבדה דרך הינוח או דרך נפילה, ואין הספק שמא נפל משובך קרוב. אבל סבירא ליה שאפילו אם יש שובך בתוך נ' אמה, אין תולין בשובך, שכיון שהם מקושרין בכנפיהם, מוכח שהכינם אדם לעצמו, ולא משובך באו. עיי"ש.

אבל הש"ך כתב להיפך, שמדובר כשיש שובך בתוך חמשים אמה, כי אחרת, אלא שמחזירן רק משום ספק הינוח ספק נפילה, אם כן, למה לי מדדין? [ובנתיבות שתמה על קושייתו, הלא בלי מדדין הוי מקום סימן! עיי"ש מה שכתב לבאר]. אלא בהכרח שמדובר בשיש שובך קרוב, ולכן לא חיישינן לנפילה, וכדאיתא בתוס' במסכת ב"ב [כ"ג ב], שבמקום שיש שובך — אין תולין בנפילת עכו"ם. והספק הוא, האם אמרינן שהואיל ונמצאו מקושרין מאחרי הגדר — הוצנעו שם, או שמא מהשובך באו.

163. רוב הראשונים פירשו, שאין המוצא יכול לזכות באבידה, ועל כרחו יהא מונח בידו עד

סימן (165).

שנינו במשנתנו: **מצא כלי באשפה, מכוסה — לא יגע בו. מגולה — נוטל ומכריז.**

ורמינהו: מצא כלי טמון באשפה — נוטל ומכריז, שכן דרך אשפה לפנות אותה מדי

פעם. ואם לא יטול המוצא עתה את המציאה, לכשתפנה האשפה ויתגלה הכלי, יטלנה נכרי או ישראל חשוד! לכן נחשב הכלי כאבדה, ומוזהר המוצא להכריז עליה!

אמר רב זביד: **לא קשיא: הא ששנינו**

היינו משום שחיישין שמא באו בינתיים הבעלים לחפש את אבידתם, וכשלא מצאו נתייאשו, ולא ישובו עוד לחפשה. אבל אם שהה כל העת באותו מקום, וראה שלא באו הבעלים לחפש, צריך הוא מן הדין להחזירו למקומו.

165. כך פירש רש"י, וכך סוברים רוב הראשונים, שרק בדבר שאין בו סימן לא יטול, אבל בדבר שיש בו סימן, נוטל ומכריז.

והרמב"ם [פט"ו מהל' גזילה ואבדה] כתב: "כל המוצא אבדה, בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן, אם מצאה דרך הנחה, אסור ליגע בה. שמא בעליה הניחיה שם עד שיחזרו לה, ואם יבא ליטלנה, והיה דבר שאין בו סימן, הרי אבד ממון חבירו בידו, שהרי אין לו בה סימן להחזיר בו. ואם היה דבר שיש לו סימן, הרי זה הטריחן לרדוף אחריה ולתת סימנה. ולפיכך אסור לו שיגע בה — עד שימצאנה דרך נפילה. ואפילו נסתפק לו הדבר, ולא ידע אם דבר זה אבוד או מונח, הרי זה לא יגע בו." ומזה שאמר הרמב"ם בתחילה שאף בדבר שיש בו סימן לא יטול, כיון שמטריח את הבעלים, ואחר כך אמר שאפילו אם נסתפק לו הדבר לא יגע בו, משמע דסבירא ליה, שאף ביש בו סימן לא יטול מחמת ספק הינוח.

והקשו עליו המפרשים, הרי מהגמרא מוכח שביש בו סימן — יטול, שהרי הגמרא שואלת לעיל "ואמאי, ולהוי קשר סימנא", "ולהוי מקום סימן?"

וכתב המגיד משנה, שהרמב"ם גורס "אלא

כלל, ודאי שכחם בעליהם ונתייאש. ומכל מקום בעוד שהם מונחים במקומם, שהוא מקום המשתמר קצת, הרי הם כמונחים ברשות הבעלים, ולכן אין היאוש מועיל. אבל כשעבר ונטלם, הואיל והדין הוא שלא יחזיר, מעתה יצאו מרשות הבעלים, ומועיל ייאושם למפרע, וזכה בהם המוצא. [ובאבן האזל הקשה על דבריו, דמל' הרמב"ם משמע שזכה המוצא מיד, ולא רק לאחר שנתייאשו הבעלים. ועיי"ש מה שהקשה עוד].

והפנ"י ביאר, מה שכתב הרמב"ם שזכה המוצא, היינו מטעם ספק, וככל ספיקא דדינא, דקיימא לן שמשפק אין מוציאין מיד המוחזק. ואף שבספק ישראל ספק עכו"מ אזלינן לחומרא, התם היינו טעמא דכיון שיכול לברר הדבר על ידי הכרזה, תקנו שיכריזו. ועיין בשערי ישר [שער ה' פרק א'] מה שהשיג על דברי הפנ"י. וע"ע באבן האזל מה שכתב בכיאר דברי הרמב"ם.

164. כך פירש רש"י, דהאי דאמרינן שלא יחזיר, היינו שלא יחזירנו לשום אדם.

ותוס' ועוד ראשונים הקשו על פירושו, הרי זה פשיטא שלא יחזיר לשום אדם, שהרי כיון שאין באבדה סימן, אינו יודע מיהם הבעלים! ובפני יהושע ביאר בדעת רש"י, דקמ"ל שאף לבעל השדה לא יחזיר, כיון דאזלינן בתר רובא דעלמא.

ותוס' פירשו, ד"לא יחזיר" היינו שלא יחזיר את החפץ למקומו.

והביאו שיש מפרשים, שמה שלא יחזיר,

מדובר באשפה העשויה לפנות מפעם לפעם. ואם ישאיר את הכלי במקומו, הרי הוא יתגלה בשעת פינוי האשפה, ולכן אבידה היא, ואסור להתעלם ממנה.

ואילו כאן, במשנתנו, מדובר באשפה שאינה עשויה לפנות, ולכן לא יגע בו.

ותמהינן: אם הניח את הכלי באשפה העשויה לפנות — הרי אבידה מדעת היא, שהיה צריך בעל האבידה להעלות על דעתו שיפונה! ואם כן, למה צריך להכריז עליה?

ומבאר הגמרא: אלא, מדובר בכרייתא באשפה שאינה עשויה לפנות, והטמין שם בעל הכלי את כליו על דעת כן, שלא יפנו את האשפה, ונמלך עליה עתה בעליה לפנותה, לכן הרי זו אבידה, ונוטל ומכריז.

במשנתנו שלא יגע בו, מדובר בכובי וכסי [גיגית וכוסות, שהם כלים גדולים]. ואילו הא שאמרנו שנוטל ומכריז, מדובר בסכיני והמניק [מין מזלג קטן בעל שתי שיניים, שאוכלין בו בשר].

ועתה מבאר רב זביד את דבריו:

ככובי וכסי — לא יגע, שכיון שכלים גדולים הם, מסתבר שהניחם בעליהם שם מדעתו, ואין זו אבידה, ולכן לא יגע בהם.

בסכיני והמניק — נוטל ומכריז, שכיון שהם כלים קטנים, מסתבר שהשליכם עם האשפה שהוציא מהבית בלא משים⁽¹⁶⁶⁾, ולכן אבידה הם — וחייב להכריז.

רב פפא אמר: הא והא, בין במשנתנו ובין בכרייתא, מדובר בכובי וכסי. ולא קשיא, כאן, מה ששינוי בכרייתא שנוטל ומכריז,

היחיד, אם דרך נפילה הרי אלו שלו. ואם דרך הנחה — חייב להכריז, שאע"פ שאין להם סימן, המקום סימן". רואים שסבירא ליה שאם יש סימן באבידה, צריך ליטלה ולהכריז!

ותירץ האור שמח, שדווקא בכריכות, שאין בגופם סימן, אלא המקום הוא הסימן, אמר הרמב"ם שחייב להכריז, לפי שבאופן כזה ניחא ליה לבעלים שיטלם המוצא, כיון שעבידי דמנשתפי ברגלי אדם ובהמה, ואז יאבד מהם הסימן, שהרי אינם במקום שהונחו. ושמא יטלם אז אדם, ולא יהיה לבעלים סימן בהם. להכי ניחא ליה שיטלם הראשון שמצאם, כשהם עדיין במקום הראשון שהונחו בו, ויכריז עליהם. ועיין בנתיבות המשפט [סימן ר"ס סקי"ג] מה שכתב בדברי הרמב"ם.

166. רבינו חננאל כתב: "דאיכא למימר בטאטא

איכא למימר מעלמא אתו וכו'", והיינו, שהגמרא חוזרת בה ממה שהעמידה דווקא בדבר שאין בו סימן.

והכסף משנה מבאר, דמשמע ליה להרמב"ם ממה שאמר רבי אבא בסתם "כל ספק הינוח לא יטול", דהיינו אף בדבר שיש בו סימן. ומה שאמרנו בתחילת הסוגיא "ואי שקיל לית להו למרייהו סימנא בגווייהו", לאו למימרא שמשנתנו מדברת רק בדבר שאין בו סימן, אלא שבאופן כזה איכא טעמא רבה לא ליטול, מפני שגורם להפסד האבידה. וע"ז מקשה הגמרא, הרי משנתנו מדברת בדבר שיש בו סימן, והשיבה, שמדובר גם בשאין בו סימן, וכגון שמקושרין בכנפיהם ומדדין. ועיין בריטב"א בשמ"ק שכתב כעין זה.

והנתיבות והאור שמח הקשו על הרמב"ם מדברי עצמו, שכתב: "מצא כריכות ברשות

מתנתנין:

מצא אדם מציאה בתוך גל [ערימת אבנים שנוצרה מקיר ישן שנפל], וכן אם מצא בחור שבכותל ישן, אף אם מדובר בדבר שיש בו סימן — הרי אלו שלו. והטעם יבואר בגמרא.

ואם מצא מציאה בחור שבכותל חדש, אזי הדין הוא כך:

אם נמצאה המציאה מחציו של עובי הכותל ולחוף, לצד רשות הרבים — הרי היא שלו⁽¹⁶⁷⁾. שאילו הצניעה בעל הבית, היה מניחה בחצי עוביו הפנימי של הכותל. אלא מסתבר שהניחה שם אחד מבני רשות הרבים, ושכחה⁽¹⁶⁸⁾.

ומקשינן: בשלמא לרב פפא, היינו דקתני בברייתא טעם: "שכן דרך אשפה לפנות". שהרי אכן זהו עיקר הטעם שחייב להכריז על הכלי, משום שלפעמים הבעלים נמלכים עליה לפנותה.

אלא לרב זבד, מאי "שכן דרך אשפה לפנות"? הרי לא זה הטעם שחייב להכריז, אלא משום שמדובר בכלים קטנים, שמסתבר שהשליכם שלא מדעת!?

ומבארת הגמרא: מה ששינוי "שכן דרך אשפה לפנות", הכוונה היא, שכן היא דרך אשפה, לפנות לה [שמפנים אליה] כלים קטנים מן הבית שלא מדעת.

שהגמרא להלן מעמידה את הבבא של מצא בכותל ישן, שמדובר שניכר בחפץ שמונח שם כבר זמן רב, ובודאי נתייאשו כבר ממנו בעליו. והראב"ד בשיטמ"ק כתב, דאף בלא שתיך יש כאן יאוש בעלים, שהאובד הניחו שם לפי שעה ושכחו, וכשזוכר בכך — מתייאש, או משום שיד רבים מצוייה שם, או בגלל שהוא סובר שעל ידי משמוש הרבים התגלגל החפץ כלפי פנים, ובעה"ב מצאו, ונטלו בחזקת שהוא שלו. והרמב"ן הביא דיש מפרשים, דהאי דשרי היינו משום דהוי אבידה מדעת, כיון שהחור פתוח לרשות הרבים, ויד הרבים שולטת בו. ואף דגבי ציבורי פירות ומעות אמרינן שאף בדרך הנחה — נוטל ומכריז, היינו משום שאנו סוברים שהניחם בעליהם לפי שעה על דעת ליטלם מיד, ושכחם. אבל כאן — לדעת הניחם, והוי אבידה מדעת.

אמנם הרמב"ן עצמו כתב, דהאי דאמרינן שמחציו ולחוף שלו, מיירי בדבר שאין בו סימן, והכוונה שאינו של בעל הבית, אבל לכתחילה

[במטאטא] שקלינהו בהדי עפרא דביתא, וזרקניהו לאשפה, ולא ידע. שכן דרך בני אדם לכבד הבית, ולהשליך העפר לאשפה."

167. הקשו הראשונים, למה לא יקנה בעל הבית את האבידה על ידי חצירו? ותירץ הרשב"א, דהוי חצר שאינה משתמרת לבעליה. עוד תירצו הראשונים, שכיון שבאה האבידה לחצירו קודם יאוש בעלים, הרי זה כאילו בא לידו קודם יאוש, ושוב אינו קונה לאחר היאוש.

168. כתבו רש"י ותוס', דאף שאמרנו לעיל שספק הינוח לא יטול [ותוס' מוסיפים שכאן הוי ודאי הינוח, ואם כן, גם אם עבר ונטל — צריך להכריז, שהרי מקום הוי סימן! ועיין בתוס' שאנץ ובריטב"א בשטמ"ק שחולקים על התוס', וסבירא ליה דחורי כתלים הוי כרקתא דנהרא, שמקום לא הוי סימן], מכל מקום אמרינן שהרי אלו שלו, משום שנתייאשו הבעלים, וכפי

אלו שלו, מפני שיכול לומר לו המוצא לבעל הגל או לבעל הכותל: של אמוריים שהורישו אבותינו כשנכנסו לארץ ישראל הן⁽¹⁷⁰⁾, שאותם אמוריים הניחו חפץ זה בביתם⁽¹⁷¹⁾.

ותמהינן: ועדיין, למה אם מצא בכותל ישן — הרי אלו שלו? אטו [וכי] רק אמורים מצנעי, וישראל לא מצנעי? הרי ישראל זה, בעל הכותל, משתמש בבית כבר כמה שנים, ויתכן שהוא המצניע, ואם כן, אם נמצאה מציאה בחצי הפנימי של הכותל⁽¹⁷²⁾, למה לא נאמר שמחמת ספק היא תהיה של בעל הבית, שהוא המוחזק בה?! ומבארת הגמרא: לא צריכא, דשתיך טפי [שהעלה כ-א הכלי חלודה רבה], וניכר שמונח שם זמן

אבל אם נמצאה המציאה מחציו של הכותל ולפנים — הרי היא של בעל הבית, משום שמסתבר שהוא הניח שם את החפץ⁽¹⁶⁹⁾.

במה דברים אמורים, בכותל בית שבעל הבית עצמו דר בו.

אבל אם היה בעל הבית משכירו לאחרים, וכבר דרו בו דיירים רבים, אזי אפילו אם נמצאה המציאה בתוך הבית — הרי אלו שלו, משום שאין יודעים מיהו בעל האבידה, ומסתבר שנתייאש כבר ממנה.

גמרא:

תנא: הטעם שאם מצא בגל ובכותל ישן הרי

מטמון חדש, אפילו נסתפק לו הדבר, הרי זה לא יגע בהן, שמה מונחים הם שם.

171. מרש"י ומהרא"ש משמע שטעם ההיתר הוא משום שאכן אנו תולים ששל אמוריים הם. אבל הריטב"א בשטמ"ק כתב, דאף אם יבוא הבעלים ויתן סימן באבידה, הרי היא של בעל הבית, דכיון דשתיך טפי, ודאי נתייאשו הבעלים, משום שהם יודעים שהמוצא יתלה באמוריים.

172. כתב המהרש"א, דלפי מה שפירש רש"י במשנתנו, שגם בחציו ולחוץ היה ראוי לאסור למוצא בלא שתיך, כדיון ספק הינוח, היה יכול לפרש את קושית הגמרא כאן גם על חציו ולחוץ. אלא דניחא ליה להקשות בפשיטות יותר. והמגיד משנה [פט"ז] מגזילה ואבידה הל"ט] כתב, דלא הקשה המקשה על חציו ולחוץ, לפי שידע שאפשר להעמיד ברוב נכרים, וכרשב"א, ולכן מחמת הינוח מותר באופן כזה, לפי שתולים שנכרי הניחו.

לא יטול. ואילו בדבר שיש בו סימן — נוטל ומכריו.

169. כתב הרמב"ם: "ויראה לי שאין הדברים אמורים אלא כשטען בעל הבית שהמטמון שלו, או שהיה יורש שאנו טוענין לו שמא של אביו הן. אבל אם הודה שהן מציאה, הרי הן של מוצא". וביאר הרב המגיד, דהיינו משום שמה שאמרינן שהרי היא של בעל הבית אינו משום שחצירו קונה לו, וכדלעיל, אלא משום שאנו אומרים שהוא הטמינה שם. ולכן אם מודה בעל הבית שאינה שלו, הרי היא של המוצא.

אמנם הרמ"ק בשטמ"ק כתב, דאף אם אין בעל הבית טוען ששלו היא, הרי היא שלו, לפי שחצירו קונה לו. והטעם, משום דסבירא ליה שמחציו ולפנים הוי חצר המשתמרת לדעת הבעלים.

170. כתב הרמב"ם [הל' גזילה ואבידה פט"ז הל' ז']: "והוא שימצאם מטה מטה כדרך כל המטמונות הישנות. אבל אם מראין הדברים שהן